

Olav Aasteson, bdění ducha země

Rudolf Steiner

Doba od Vánoc přibližně až k těmto dnům* je skutečně důležitou, významnou dobou roku, a to i v okultní souvislosti. Nazýváme ji dobou třinácti dní. A pozoruhodné je, že důležitost tohoto času třinácti dní pociťují lidé, kteří si v celém svém duševním založení ještě uchovali něco ze starého spojení lidské duše s duchovním světem, o němž jsme často hovořili. Víme, že více než dnešní městský člověk si ze spojení s duchovním světem, které existovalo kdysi za starých dob, uchoval člověk jednoduchý, žijící na venkově nebo v obyvatelstvu, které zatím není tolik postiženo naší městskou kulturou. A tady pak najdeme leccos, co v lidové poezii pojednává o prožitcích duše, o prožitcích duše v době od Vánoc do Tří králů, tedy do 6. ledna.

Je to čas, kdy poté, co se temnota roku nejvíce zmocnila země, bezprostředně po zimním slunovratu, jakmile se slunce opět vydá na svou vítěznou dráhu, může lidská duše spolu s nej- hlubším ponořením a osvobozením a spásou přírody projít zcela zvláštními zážitky, má-li dosud mimořádné spojení s duchovním světem. Lidé, kteří už nemají schopnost starého jasnozření, avšak ve své duši jsou dosud spojeni s duchovním světem, cítí rozdíl v abnormálním světě snů v tuto roční dobu. To, co zde může duše prožívat, je významné; je to významné, protože je- -li duše dosud vnímavá, může se nyní skutečně nejvíce vžít do duchovního světa. Pro zcela moderního člověka je průběh roku skutečně takový, že už nijak zvlášť nerozlišuje jednotlivá roční období, neboť zatímco venku zuří sněhová bouře a tma nastává už ve čtyři hodiny odpoledne a pozdě se zase rozednívá, pociťuje městský člověk totéž jako v letních měsících, kdy může slunce rozvíjet svou plnou moc. Člověk je vytržený ze starého spojení s kosmem, v němž žil, když se pohyboval venku v přírodě. Avšak pro ty, kdo si uchovali spojení s přírodou, není totéž to, co spadá do doby vánoční, a to, co se odehrává v jiném období, například na vrcholu léta. Zatímco na vrcholu léta je duše nejvíce emancipovaná z toho, co souvisí s duchovním světem, je v době, kdy příroda nejvíce odumírá, s duchovním světem nejtěsněji spojena a dříve v tento čas prožívala zvláštní věci.

Nuže, existuje jedna krásná lidová básnická skladba, složená ve staré norštině, skladba, která byla před nedávným znovu nalezena a díky osobitému chápání norského obyvatelstva si zase rychle získala popularitu. Tato skladba pojednává o Olavu Aastesonovi, člověku, který měl dosud spojení s duchovním světem. Krásným způsobem je zde ztvárněno to, co Olav Aasteson prožívá v období mezi Vánoce a dnem tříkrálovým.

K novoroční slavnosti v Hannoveru roku 1912 jsem se tuto lidovou skladbu o Olavu Aastesonovi pokusil převést do slov německé řeči, tak aby mohla předstoupit i před naše duše. Dnešní večer nechť je tedy uveden písní o Olavu Aastesonovi, obsahující zážitky Olava Aastesona během třinácti nocí.

Následuje recitace v podání Marie Steinerové.

Skladba samotná je prastará. Ale, jak říkám, v poslední době doznala mezi norským lidem jakoby sama od sebe vzkříšení a s velkou rychlostí se rozšiřuje. Skutečnost, že se rozšiřuje něco takového, bude mezi mnoha skutečnostmi panujícími v současnosti skutečností, která dokazuje, že doba spěje k pochopení tajemství, která nám dnes mohou být odhalována pomocí anthro- posofie. Neboť to, že se v lidské duši odehrává něco takového, co je zde popisováno, nebo se to v ní přinejmenším mohlo odehrávat před poměrně krátkým časem, to není pouhé „básnění“. Tato básnická skladba není zkrátka pouhou fantazií, ale realitou, skutečností. A v Olavu Aastesonovi se poukazuje na člověka severských krajů, které ještě ve středověku, řekněme v polovině středověku, měly možnost prožívat, abych tak řekl, doslova to, co je zde vyjádřeno.

Když mi naši norští přátelé předali tuto skladbu při mé poslední návštěvě Kristiánie a chtěli, abych jim k tomu něco pověděl, vytanula mi na mysl nejprve tato obecně-duchovědná zajímavá skutečnost, kterou jsem právě zdůraznil. Co ovšem vedlo k tomu, že jsme vůbec tuto skladbu chtěli zařadit do našeho, abych tak řekl, duchovědného programu, je to, že se zde můžeme víc a víc věnovat podrobnostem. Díky anthroposofickému chápání skutečně pronikáme stále hlouběji v tom, s čím máme co do činění v této skladbě. Tak pro mne mělo například velký význam už to, že Olav - to je staré norské jméno - měl přízvisko Aasteson: Aasterora*. Cí syn? Syn Aasty. A tak jsem se snažil přijít na to, jaké matky je vlastně tento Olav synem. Není možné, abychom se dnes zabývali vším, co přitom připadá v úvahu. Ale pokud uvážíme všechno, co připadá v úvahu, znamená jméno Olav Aasteson přibližně toto: ten, který je dosud synem duše, jež sestupuje generaci za generací, a je spojen s krví, prýstící od generace ke generaci. Tak jsme ovšem toto jméno uvedli do souvislosti s tím, o čem jsme na anthroposofickém poli tak často mluvili, že totiž ve starých dobách souviselo jasnozření s příbuzenstvím krve prýstící generacemi. A jméno Olav Aasteson bychom mohli přeložit přibližně slovy: Olav, zrozený z mnoha generací a nesoucí dosud v duši charakter z mnoha generací.

Budeme-li se nyní blíže věnovat jeho zážitkům, bude nesmírně zajímavé, co spící Olav Aasteson prožívá od Štědrého večera během třinácti dní, kdy se neprobudí, to znamená kdy je v jakémsi psychickém stavu. Necháme-li na sebe působit jednotlivé sloky, které s lidovým, rozprostírajícím se poklidem nechávají před duši předstupovat jednotlivé zážitky, připomene nám to jisté popisy prvních stupňů zasněžení, kde se praví, že ten a ten byl přiveden až k bráně smrti. A obzvláště názorně je to ještě zdůrazněno tím, že on sám se cítí jako umrlec - včetně prsti, kterou cítí mezi zuby. Když si připomeneme, že u těch, kdož jsou zasněžováni, přerůstá éterné tělo hranice kůže a člověk je stále větší a větší, takže se vžívá do širých vesmírných prostorů, pak tato skladba poukazuje na to, jak člověk hluboko sestupuje, vciťuje se do zemských hlubin a vystupuje do oblačných výšin. To, co musí člověk prodělat po smrti, například ve sféře Měsíce, je i tím, co musí prodělat Olav Aasteson. Poeticky se zde líčí, že měsíc je jasný a cesty se ztrácejí v dáli. Pak je popisována rokle, kterou je třeba překonat ve světě nacházejícím se mezi světem lidským a tím, který vede ven do kosmických dálav. A nebeský most spojuje to, co je lidské, s tím, co je kosmické. Potom je naše pozornost vedena k tomu, jak působí bytosti nalézající svůj výraz

v souhvězdích: býk, had. Avšak pro toho, kdo se dovede dívat do světa duchovně, jsou souhvězdí jenom výrazem toho, co duchovně existuje v dálavách prostoru. A pak je popisován svět kámaloky při líčení „Brokksvalinu“. Je popisováno, jak dochází k určité odplatě, jak tam lidé prodělávají (ovšem zcela vyrovnávajícím způsobem) to, co si neosvojili zde na zemi. Není však třeba, abychom si vykládali všechny jednotlivosti této básnické skladby, to by se u takových skladeb vůbec nemělo dělat. Měli bychom ale pociťovat, že vzešly z nálady, která úzce souvisí s tím, co se u takového národa zachovalo mnohem déle než u národů, které žily více uvnitř kontinentů nebo se dostaly do styku s velkoměstskou kulturou. U tohoto norského národa, který má ještě ve svém lidovém jazyce mnohé, co se dostává až těsně k hranici okultních tajemství, se déle zachovala možnost ponechat duše ve spojení s tím, co žije a působí za vnějšími hmotnými jevy.

Vzpomeňte si, jak jsem popisoval, že běh roku má svou paralelní řadu duchovních skutečností. Ze na jaře, kdy rostliny raší ze země, kdy všechno jako by oživalo, kdy jsou dny stále světlejší, můžeme poznat něco, co lze označit za určité usínání elementárních i vyšších duchů, kteří jsou spjati se zemí. Na jaře, kdy se země navenek probouzí, máme z duchovního pohledu co dělat s určitým usínáním země. Když vnější příroda opět odumírá, máme co dělat s procitáním duchovní přirozenosti země. A když okolo Vánoc vnější příroda jakoby spí, pak je to doba, kdy duchovní část země, která souvisí jak s elementárními, méně významnými bytostmi, tak s bytostmi velkými a mocnými, je takřkajíc nejživější. Jen při vnějším pohledu to vypadá tak, jako bychom k procitání země museli přirovnat jaro a k jejímu usínání zimu. Pro okultní pohled je tomu naopak. Duch země, který ovšem sestává z mnoha duchů, se v zimním čase probouzí a v létě spí. Tak jako je v nitru lidských organismů to organické a vegetabilní nej aktivnější během spánku, jako zde síly zasahují až do mozku a jako je čistě organická činnost během bdění umrtvována, tak je tomu i u země. Když je země nejživější, když všechno vypučí, když slunce dosáhne okolo svátého Jana svého nejvyššího bodu, tehdy duch země spí. A ne bez souvislosti s těmito okultními pravdami byly Vánoce, tento svátek probuzení ducha, přeloženy právě do zimní doby. Zvyky, které se dochovaly ze starých časů, mnohdy odpovídají těmto okultním poznatkům.

Kdo tedy dovede žít s duchy země, oslavuje například v létě svatojánskou slavnost. Neboť oslava svatojánské slavnosti v létě je přeci jen oslavou materialistickou. Člověk oslavuje to, co ukazují vnější materialistické jevy. Kdo však má spojení s duchem země, s tím, co v zemi žije duchovně, ten ve vánočním čase v oněch třinácti dnech nejlépe ve svém nitru procitá, to znamená, že navenek, tak jako Olav Aasteson, spí. I to je okultní skutečnost, která pro okultismus znamená totéž, co znamená například skutečnost vnějšího postavení slunce pro vnější materialistickou vědu. Jistě, materialistická věda bude považovat za samozřejmost, že v astronomii se činnost slunce v létě a v zimě popisuje určitým způsobem čistě vnějškově, a bude považovat za bláznovství to, co je pro okultistu skutečností, tedy že duchovní postavení slunce je nejintenzivnější v zimě, a že tehdy jsou proto poměry nejvhodnější pro takového člověka, který se chce přiblížit k duševnímu ponoření souvisejícímu s duchem země a se vším duchovním. U člověka, který usiluje o ponoření své duše, se tak může ukázat, že nejlepší zážitky může učinit ve třinácti dnech

doby vánoční, že pak, aniž bychom si toho všimli, vystoupí zážitky z duše, ačkoli postavení moderního člověka je takové, že je emancipován z vnějších dějů a okultní zážitky se mohou dostavit kdykoli. Pokud však může mít vnější svět na člověka přeci jen nějaký vliv, je doba mezi Vánoci a Novým rokem dobou nejdůležitější.

Tato básnická skladba nám tak zcela přirozeně připomíná skutečnost, že mnohé z toho, o čem jsme se zmiňovali, když jsme hovořili o době mezi smrtí a dalším narozením, bylo v určitých krajích Země lidem ještě poměrně před nedávném velmi blízké, a že to mnozí z nich ještě znali z bezprostřední zkušenosti.